

řadu práva, slušelo stížnosti žalující firmy vyhověti a námitku nepřipustnosti pořadu práva zamítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu žalovaného eráru, odkávav na správné, zákonu a stavu věci odpovídající a vývody dovolacího rekursu nevyvrácené důvody usnesení soudu rekursního.

Čís. 56.

Nárok ze správy, odvozovaný ze smlouvě se přičicího provedení stavby továrního komínu, týká se nemovité věci a zaniká teprve po třech letech.

Nepřipustnost určovací žaloby k uplatňování takového nároku.

(Rozh. ze dne 18. února 1919, Rv I 62/19.)

Určovací žalobou domáhala se žalobkyně zjištění, že jí žalovaná firma ručí ze správy a že jest povinna jí nahraditi vzešlou škodu proto, že z části proti právu přerušila a nedohotovila, z části vadně provedla převzatou stavbu továrního komína. Svůj právní zájem na tom, aby tento závazek žalované byl co nejdříve zjištěn, odůvodňovala žalobkyně pouze tím, že lhůta k uplatnění nároku ze správy uplyne po šesti měsících a že výši hodnoty bude moci vypočísti teprv po úplném postavení komína, který dosud hotov není. — Soud první stolice (krajský soud v Chebu) žalobu zamítl, poněvadž tu není podmínek pro určovací žalobu, a odvolací soud (vichní zemský soud v Praze) rozsudek tento potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobkyně.

Důvody:

Nesprávné právní posouzení věci shledává se v tom, že i odvolací soud v souhlase se soudem prvním za to má, že se tu nedostává náležitosti pro žalobu určovací. Ve směru tom jest směrodatným předpis § 228 c. ř. s., který dopouští vznesení žaloby určovací jen tenkrát, když právní poměr, jenž zjistiti se má, toho vyžaduje, aby zjištěn byl »co nejdříve«. Každá žaloba vyžaduje praktickou potřebu ať zjištění, ať uskutečnění právního nároku; bez tohoto požadavku nemůže se soudu jako orgánu veřejné moci býti dovoláváno. Z příčiny té chová v sobě každá žaloba dva živly: soukromoprávní, t. j. uplatňování jistého oprávnění proti určité osobě, a veřejnoprávní, totiž dovolávání se soudní ochrany pro tento žalovaným buď jen ohrožený, buď jím nesplněný nárok. Cíl žaloby určovací směřuje ku zjištění nároku, aby jeho využití v budoucnosti nebyly kladeny vážné překážky. Předpokladem pro oba druhy žalob určovacích (kladných i záporných) jest nejen v době vznesené žaloby jsoucí, ale i do vydání konečného rozsudku trvající právní zájem na bezodkladném zjištění, a to za účelem tím, aby žalobce dosáhnul výhody, jeho právu odpovídající, neb se vyvaroval škodě, hrozící jemu při užití svého práva. Tuto hrozící škodu spatřuje žalobkyně v blízkém promlčení svého nároku, majíc za to, že nastává v daném případě v šesti měsících po vzejití nároku. Jedině takto odůvodnila žalobkyně vznesení žaloby určovací v ří-

zení před soudem prvním, takže jen v tomto směru sluší přihlídnouti k jejímu právnímu zájmu. Nutno tudíž nechat nepovšimnutým, co přednesla k odůvodnění svého právního zájmu na pokud možno brzkém zjištění v řízení opravném, poněvadž se tomu příčí zákaz novot (§§ 482 a 513 c. ř. s.). Ostatně přehlíží táž, že možná a obávaná ztráta průvodních prostředků není s to, aby onen právní zájem odůvodnila; vždyť tento jest s dostatek chráněn předpisy o zajištění důkazů (§ 384 c. ř. s.). Co pak se týče šestiměsíční lhůty promlčení, nemá žalobkyně zákonem opřeného důvodu k obavě, že by promlčení již v této kratší lhůtě nastalo. V tom směru oba nižší soudy projevily svůj souhlasný názor v důkladném, vesměs správném a dovoláním nikterak nevyvráceném rozboru. Nárok ze správy a s ní úzce souvisící náhrady škody čerpá žalobkyně ze smlouvy se žalovanou firmou uzavřené a touto porušené. Smlouva ta měla za předmět zhotovení továrního komína na pozemku žalobkyni vlastním. V takovémto případě jde, ať již dodal látku objednatel neb ten, kdo vzal na sebe zhotovení, zde stavbu, o smlouvu o dílo (§ 1167 obč. zák.), poněvadž rozhoduje tu schopnost, dovednost a zručnost zaměstnaného. Duševní síla podnikatele jeví zde svou převahu. Dle § 1167 posl. věty obč. zák. platí tu, pokud nejsou zvláštní odchylky, obecná ustanovení, daná o správě při smlouvách úplatných, tedy i předpis § 933 obč. zák. dle něhož, kdo chce žádati za správu, přivésti má věc na soud, jde-li o věci nemovitě, do tří let, ježto by jinak právo žalobní uhaslo. Není pochyby, že máme tu činiti s věcí nemovitou, poněvadž dílo ku zhotovení určené mělo trvale býti spojeno s pozemkem objednateli vlastním (§ 297 obč. zák.). Jedná-li se v tomto případě o lhůtu tříletou, pak nebylo zákonem vyžadovaného právního zájmu, aby žalobce vznášel předem žalobu určovací, poněvadž žádná ujma majetková mu nehrozila, kdyby byl vyčkal, a měl proto po zjištění svého nároku ihned žalobu na plnění (zde na náhradu číselně určené škody) vznésti. Žaloby určovací nebylo tudíž vůbec třeba. Pro uvažování, jaké právní následky bude míti stanovisko žalobcem v tomto sporu uplatněné pro spor odpůrcem již zahájený, není zde ani místa ani nutkavého podnětu. Odvolací soud, odkávaj taktéž žalobu, nedopustil se proto žádného právního omylu, takže jeho rozsudek není dovolacím důvodem § 503 č. 4 c. ř. s. stížen.

Čís. 57.

Předčasného rozvázání smlouvy nájemní neb pachtovní podle § 1118 obč. zák. může se pronajímatel neb propachtovatel domáhati i žalobou i výpovědí. — Rozhodl-li se pro výpověď, musí dáti výpověď zákonnou, nebyla-li mezi stranami smluvna jiná lhůta výpovědní.

(Rozh. ze dne 18. února 1919, Rv II 83/19.)

Žalovaný pachtoval v r. 1917 mlýn na dobu tří let a sice až do 15. prosince 1920. Poněvadž žalobce spachtovaný mlýn koupil od správy velkostatku a žalovaný již by pachtýřem tohoto mlýna, bylo mezi stranami vyjednáno, že kromě výše pachtovného mají platiti staré pachtovní podmínky. Písemné znění smlouvy bylo vyhotoveno teprve později a, když dne 12. září 1918 byla písemná smlouva žalovanému žalujícím k podpisu předložena, činil proti ní námitky a smlouvu nepodepsal. Žalobce